

نمایش

تحلیل و بررسی رصدی واکنش‌ها به

" صدور حکم حبس حمید رسایی "

شماره ۳۰

صدا و سیاهی جمهوری اسلامی ایران
معاونت فضای مجازی
اتاق وضعیت

۸ مهر ۱۴۰۵

الحمد لله رب العالمين

خلاصه مدیریتی

اجرای حکم ۱۰ ماه حبس حمید رسایی در ۵ مهر، بحث درباره این پرونده را از سطح یک موضوع قضایی به مناقشهای سیاسی و اجتماعی در فضای مجازی کشاند. در بخش قابل توجهی از واکنش ها، محور اصلی نه دفاع از محتوای مطلب منتشرشده در هفته نامه ۹ دی، بلکه ادعای برخورد دوگانه با چهره های سیاسی و اجرای متفاوت احکام قضایی بود. در مقابل، بخشی از کاربران بر قطعی بودن حکم و طی شدن فرآیند قضایی تأکید کرده و اجرای آن را مستقل از جایگاه فعلی رسایی در مجلس می دانند. قوه قضائیه نیز اعلام کرده جرم مورد رسیدگی مربوط به سال ۱۴۰۲ و زمانی بوده که رسایی نماینده مجلس نبوده است.

روند تحولات جریان ساز

۱. پس از اجرای حکم در ۵ مهر و انتقال رسایی به بند ویژه روحانیت زندان اوین، موضوع به سرعت از یک خبر قضایی به بحثی سیاسی در شبکه‌های اجتماعی تبدیل شد.

۲. نطق ویدیویی و اظهارات رسایی در همان روز، با تأکید بر سیاسی دانستن حکم در کنار اعلام تمکین به اجرای آن، به یکی از اصلی‌ترین محتوای بازنشرشده تبدیل شد.

۳. هم‌زمان قوه قضائیه با انتشار جزئیات پرونده، بر قطعی بودن حکم، طولانی بودن فرآیند رسیدگی، فرصت ۵۷۴ روزه برای جلب رضایت شاکی و بی‌ارتباط بودن مصونیت نمایندگی با پرونده تأکید کرد.

۴. پس از آن، مقایسه این پرونده با پرونده‌های سایر چهره‌های سیاسی و بحث درباره «برخورد دوگانه» به یکی از محورهای اصلی شکاف دیدگاه‌ها تبدیل شد.

اهم خطوط پیام القای و میزان مشارکت جریان‌ات سیاسی در مسائل جریان ساز

مسئله	جریان سیاسی	ریز مسئله	رویکرد	مشارکت
سیاسی یا قضایی بودن حکم و نحوه اجرای آن	اصولگرا	۱. تأکید بر سیاسی بودن پرونده و هم‌زمانی اجرای حکم با دوره نمایندگی رسایی و طرح این ادعا که برخورد با او با برخی رویه‌های معمول درباره نمایندگان متفاوت بوده است ۲. مطالبه توضیح درباره نقش شکایت قالیباف، نحوه ابلاغ حکم و چرایی اجرای فوری آن	حمایتی / مطالبه گر	۵۵٪
	اصلاح طلب	۱. برجسته‌سازی قطعی بودن حکم و طی شدن مراحل دادرسی و رد این گزاره که صرفاً به دلیل جایگاه فعلی رسایی در مجلس، اجرای حکم نباید صورت گیرد ۲. تأکید بر اینکه موضوع پرونده مربوط به سال ۱۴۰۲ و زمانی است که رسایی نماینده مجلس نبوده؛ موضوعی که در توضیحات رسمی قوه قضائیه نیز مورد تأکید قرار گرفته است	حمایتی	۲۰٪
	معاندین	۱. بازنمایی اجرای حکم به عنوان برخورد سیاسی با منتقدان و تلاش برای تعمیم پرونده رسایی به موضوع آزادی بیان و برخورد با مخالفان ۲. برجسته‌سازی شکاف میان جریان‌های سیاسی داخلی و استفاده از پرونده برای تقویت روایت تقابل میان حاکمیت و منتقدان	تخریبی	۲۵٪

مشارکت	رویکرد	ریز مسئله	جریان سیاسی	مسئله
۶۰٪	انتقادی	۱. مقایسه پرونده رسایی با پرونده سایر چهره‌های سیاسی و طرح این پرسش که آیا معیار صدور و اجرای احکام در پرونده‌های مشابه یکسان است ۲. تبدیل پرونده از موضوعی مربوط به یک فرد به مطالبه گسترده‌تر درباره یکسان بودن رویه قضایی و پرهیز از برخورد متفاوت با جریان‌های سیاسی	اصولگرا	ادعای تبعیض و دوگانگی در اجرای عدالت
۲۰٪	حمایتی	۱. تردید نسبت به مقایسه مستقیم پرونده‌ها بدون توجه به تفاوت اتهامات، شرایط پرونده و روند دادرسی هر فرد ۲. تأکید بر اینکه صرف مقایسه حکم رسایی با پرونده‌های دیگر، به‌تنهایی اثبات‌کننده تبعیض نیست و برای ارزیابی این ادعا باید جزئیات پرونده‌ها در کنار یکدیگر بررسی شود	اصلاح طلب	
۲۰٪	تخریبی	۱. استفاده از ادعای برخورد دوگانه برای تعمیم پرونده به روایت کلی‌تر «تبعیض ساختاری» در دستگاه قضایی ۲. برجسته‌سازی موارد مقایسه‌ای و حذف تفاوت‌های حقوقی پرونده‌ها برای تقویت دوگانه «عدالت برای خودی‌ها و دیگران»	معاندین	

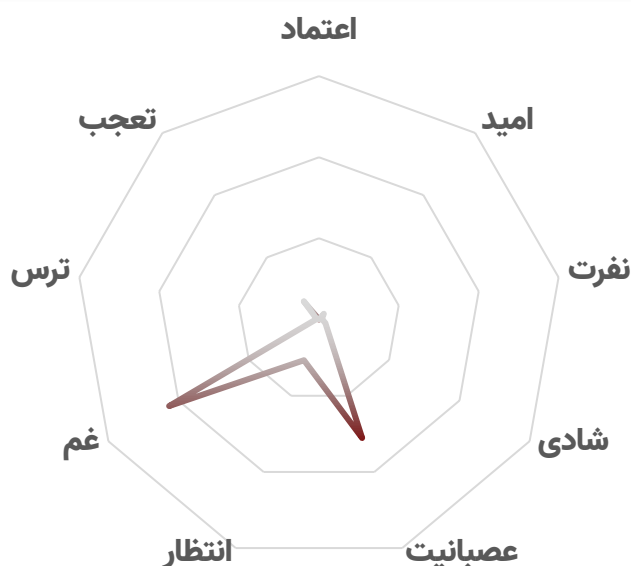
تحلیل دیدگاه کاربران فضای مجازی

- تاکید بر اینکه در میان کاربران حامی رسایی، روایت غالب بر «سیاسی بودن حکم»، «فشار بر منتقدان درون نظام» و اجرای متفاوت احکام قضایی متمرکز است. بخشی از این کاربران، اجرای حکم در دوره نمایندگی را نشانه برخورد متفاوت با رسایی دانسته و با طرح پرونده‌های حسن روحانی، برخی نمایندگان و دیگر چهره‌های سیاسی، مطالبه توضیح درباره تفاوت رویه‌ها را مطرح کرده‌اند.

- در مقابل، منتقدان رسایی بیشتر بر قطعی بودن حکم، سابقه‌دار بودن پرونده و تفاوت میان زمان ارتکاب موضوع مورد شکایت با دوره نمایندگی او تأکید دارند. در این طیف، اجرای حکم بیشتر به عنوان نتیجه یک فرآیند قضایی تلقی شده و ادعای «سیاسی بودن» آن مورد تردید قرار گرفته است.

- بخشی از کاربران نیز فارغ از موافقت یا مخالفت با رسایی، اصل مسئله را در نحوه اجرای عدالت و یکسان بودن رویه‌ها می‌بینند؛ به همین دلیل بحث از شخص رسایی فراتر رفته و به موضوع اعتماد به فرآیند قضایی و احساس تبعیض در میان گروه‌های مختلف سیاسی کشیده شده است.

تحلیل احساسات

غلبه **غم و عصبانیت** در فضای واکنش‌ها، عمدتاً از شکل‌گیری احساس بی‌عدالتی و ادعای برخورد دوگانه ناشی شده است. مقایسه حکم‌رسانی با پرونده‌های سایر چهره‌های سیاسی، اجرای حکم در دوره نمایندگی و ارتباط پرونده با شکایت قالیباف، مهم‌ترین محرک‌های ایجاد این فضای اعتراضی بوده‌اند.

در ادامه، «انتظار» و «تعجب» بیشتر حول مطالبه توضیح درباره تفاوت رویه‌ها و نحوه اجرای حکم شکل گرفته است. در مقابل، **اعتماد و امید** بیشتر در میان کاربران دیده می‌شود که بر قطعی بودن حکم و طی شدن مراحل قضایی تأکید دارند و موضوع را در چارچوب اجرای قانون دنبال می‌کنند.

در مجموع، بار احساسی این بحث صرفاً متوجه شخص رسایی نیست؛ بلکه **نگرانی درباره یکسان بودن معیارهای برخورد قضایی و احساس تبعیض**، بخش مهمی از واکنش‌های احساسی کاربران را شکل داده است.

رویکرد انتشار محتوای کاربران

هجوم

۱. متهم کردن قوه قضائیه به برخورد سیاسی با یک نماینده منتقد و برجسته سازی همزمانی اجرای حکم با دوره نمایندگی رسایی.
۲. تعمیم پرونده به ادعای وجود برخورد دوگانه با جریان های سیاسی و طرح آن به عنوان نمونه ای از فشار بر منتقدان.

انتقاد

۱. پرسش درباره علت صدور حکم ۱۰ ماه حبس برای عنوان اتهامی «نشر اکاذیب» و مقایسه آن با احکام مالی در پرونده های مشابه.
۲. انتقاد از رویکرد رسایی در تبدیل پرونده قضایی به مناقشه سیاسی و همچنین نقد ادعاهای مطرح شده درباره «وفاق» و ارتباط دادن پرونده به سایر اختلافات سیاسی.

دفاع و حمایت

۱. حمایت از رسایی با تأکید بر سابقه او در موضع گیری علیه فساد و مطالبه گری سیاسی و طرح هشتگ هایی مانند «رسایی را آزاد کنید».
۲. تأکید بر اینکه رسایی با وجود سیاسی و غیر حقوقی دانستن حکم از اجرای آن خودداری نکرده و شخصاً اعلام کرده برای اجرای حکم مراجعه خواهد کرد.

بسترهای جریان ساز فضای مجازی

توییتر

در ایکس، موضوع بیشتر به سمت قطبی سازی و تولید گزاره های کوتاه و قابل باز نشر رفته است. دوگانه هایی مانند «منتقد یا مجرم»، «اجرای قانون یا برخورد سیاسی» و «عدالت یا تبعیض» بیشترین ظرفیت را برای بازتولید بحث داشته اند. همچنین استفاده از هشتگ ها و باز نشر بخش هایی از اظهارات رسایی، موضوع را از یک پرونده مشخص به بحثی درباره رابطه قدرت سیاسی، مجلس و دستگاه قضایی گسترش داده است.

تلگرام

مهم ترین کارکرد تلگرام در این موضوع، **انتقال سریع خبر**، باز نشر مواضع رسایی و قوه قضائیه و **شکل دهی به روایت های تفصیلی** است. کانال های سیاسی با انتشار **متن کامل نطق رسایی و جزئیات پرونده**، امکان مقایسه دو روایت «حکم سیاسی» و «حکم قضایی» را برای مخاطبان فراهم کرده اند. در این بستر، **محتوای تحلیلی و نقل قول های مستقیم** بیش از محتوای صرفاً تصویری نقش جریان ساز داشته است.

اینستاگرام

در اینستاگرام، **ویدئو و کلیپ های کوتاه** از نطق رسایی، لحظه معرفی خود به دستگاه قضایی و واکنش های حامیان، نقش بیشتری نسبت به متن های طولانی داشته اند. همین ویژگی باعث شده **روایت شخصی و احساسی پرونده** در این بستر پررنگ تر شود و گزاره هایی مانند **رسایی را آزاد کنید و جای شیر تو قفس نیست** قابلیت انتشار گسترده پیدا کنند.